
„DEZGHEȚUL” ATMOSFEREI DE CREAȚIE – CONFERINȚA REPUBLICANĂ A TINERILOR SCRITORI. CHIȘINĂU, 22-24 NOIEMBRIE 1957

Marius Tărîță

„Noi suntem convinși că tânăra generație
de scriitori va birui toate greutățile de creație...”

(V. Coroban, 22 noiembrie 1957)

Tinerii scriitori au constituit o categorie aparte ce a suscitât interesul CC al PC(b)M chiar de la reinstaurarea puterii sovietice în Basarabia în anul 1944. Până în anul 1950 au avut loc mai multe concursuri literare și două consfătuiri republicane ale tinerilor scriitori. După aceasta s-a instaurat o pauză de șapte ani. A treia consfătuire republicană a tinerilor scriitori s-a desfășurat la Chișinău între 22 și 24 noiembrie 1957. Până la acel moment deja s-au format mai multe grupuri de tineri scriitori talentați, dar glasul lor încă nu se auzea atât de clar în societate. Majoritatea lor au beneficiat de edițiile clasice ale literaturii române, după 1950. Pe de altă parte, moartea lui Stalin și congresul al XX-lea, au adus un alt suflu (cu accente de critică autentică și de entuziasm) care a marcat caracterul și direcția pe care au început să activeze aceștia.

A treia consfătuire republicană a tinerilor scriitori din RSS Moldovenească și-a ținut lucrările la Chișinău între 22 și 24 noiembrie 1957. Notițele cu luările de cuvânt ale participanților la această consfătuire pot fi consultate în Fondul 2955-P al Arhivei Organizațiilor Social-Politice din Republica Moldova. Este posibil ca aceste notițe să fi ajuns din întâmplare în acest fond datorită faptului că el conține în cadrul inventarului 1 documente de până la anul 1956. Datele Uniunii Scriitorilor Sovietici din Moldova, pentru anii 1957-1969, nu există la momentul actual. Inventarul al doilea al respectivului fond conține manuscrise trimise Uniunii de diferiți autori tineri și începători, iar unele chiar sunt ale unor scriitori consacrați în epocă.

În istoriografia de la Chișinău o referință utilă privind atmosfera culturală din epocă și contactele

culturale cu Republica Populară Română, o constituie capitolele II și III din monografia lui Gh. Cojocaru – „Dezghețul” lui N. Hrușciiov și problema Basarabiei” (vezi Cojocaru 2014, 70-169).

George Ciorănescu aprecia într-un studiu apărut la Paris în 1971, că în 1954-1956, odată cu liberalizarea atmosferei, „poporul moldovean și-a afirmat viguros vitalitatea și spiritul de creație, și, a cerut prin vocea criticului literar V. Coroban, dreptul moldovenilor de a avea concepțiile lor artistice proprii. Mai târziu „spiritul corobanist” a fost condamnat ca revizionist, naționalist și reacționar”. Cu toate acestea, literatura moldoveană a intrat într-o fază „mai activă”. „De asemenea s-a îmbunătățit calitatea. Astfel, „Frunze de dor” de Ion Druță, a ridicat literatura moldoveană, conform opiniei lui Klaus Heitmann, la nivelul literaturii mondiale” (Ciorănescu 1993, 226-227).

În prezentul studiu ne vom referi la luările de cuvânt ale participanților la consfătuirea menționată mai sus și la limitele libertății de creație ce și-o permiteau, dar și la unele aspecte ce țin nu doar de teoria literaturii, ci și de posibilitățile de afirmare ce existau pentru un tânăr scriitor la acel moment. Unii dintre tinerii scriitori până la urmă s-au afirmat în alte domenii, interesantă însă rămâne, din punctul nostru de vedere, atmosfera ce exista la acel moment în viața cultural-artistică din RSS Moldovenească.

În cazul unora dintre tinerii scriitori la care ne vom referi, în documente (și chiar și în ziare) apare doar numele, de aceea și în textul nostru vor apărea fără prenume, deoarece nu în toate cazurile am reușit să le stabilim. Unele din discursurile ținute au fost bătute la mașina de scris (ex. Gh. Malarciuc, Ar. Cibotaru ș.a.), majoritatea însă au fost scrise de mână. În citarea discursurilor am păstrat și unele stângăcii (inclusiv ordinea incorectă a cuvintelor în propoziție) deoarece ele reflectă nivelul limbii la acel moment, dar și re-

venirea la forme mai apropiate de limba română literară.

Avanpremierea consfătuirii din 22-24 noiembrie 1957

Consfătuirea tinerilor scriitori a fost anunțată în paginile ziarelor republicane, în special în „Tinerimea Moldovei” și „Molodioji Moldavii”. Pe lângă cele două ziare activau cercuri (cenacluri) literare. În 17 noiembrie 1957 „Tinerimea Moldovei” a publicat poezii de Ar. Cibotaru, M. Roman, M. Cibotaru, A. Ciocanu, P. Boțu, recenzia povestirii Anei Lupan – „Lasă vântul să mă bată”, și părerile a patru tineri scriitori – Petrea Cărare (vezi anexa nr. 2), Alexandru Donos, Vasile Horceag și Grigore Tonciu. Povestirea Anei Lupan a fost recenzată și în „Molodioji Moldavii” din 19 noiembrie 1957. Dincolo de unele observații critice, narațiunea era apreciată pozitiv. Tema abordată era cea a tinerilor specialiști care se întorceau să lucreze la sat după absolvirea unei instituții de învățământ superior. În cazul dat, învățătoarea Rodica Bujor nimerise într-o situație în care adjunctul școlii avea un cuvânt hotărâtor, iar ceilalți învățători și directorul, într-o formă sau alta, se conformau acestuia (vezi Молодежь Молдавии 1957a).

„Tinerimea Moldovei” a continuat publicarea de mostre ale creației tinerilor scriitori în 22 noiembrie 1957. În pagină au fost plasate poezii de V. Tulnic, V. Teleucă, L. Damian, Gr. Vieru, A. Strâmb[e]anu, P. Cărare, I. Cecan, V. Mazepa, F. Mironov, V. Lebedinschi, Gh. Vodă, V. Gaja, M. Garaz, M. Vatavu și M. Cibotaru. Alături era plasat un desen de Iu. Rumeanțev, în care tinerii scriitori escaladau o stâncă în vârful căreia era clădirea Uniunii Scriitorilor și Emilian Bucov care încerca să îi ajute. Sub desen erau câteva rânduri despre generația tinerilor: „Pornit-au în asalt/ Teleucă și Ciocanu,/ Cibotaru și Loteanu,/ Malarciuc și E. Crăcan,/ Și mulți alții an cu an,/ Își croiesc drum spre „Olimp”,/ Ca un tânăr vrednic schimb” (Тинеримя Молдовой 1957c).

În editorialul apărut în „Molodioji Moldavii” din 21 noiembrie era remarcată existența cercurilor (cenaclurilor) literare pe lângă mai multe ziare de limba rusă din republică printre care și „Dnestrovskaia Pravda”, „Pobeda”, „Kommunist”. Se nota că tinerii literați luau cuvântul în școli și cluburi muncitorești, și că prin contribuțiile lor au fost editate volumele colective „Molodosti” și „Utro”. De asemenea era remarcat faptul că tinerii din

afara Chișinăului nu erau susținuți, scriitorii fiind oaspeți rari ai cercurilor literare din provincie. „Uniunea Scriitorilor a Moldovei încă nu a elaborat un sistem bine pus la punct, care să contribuie la descoperirea și educarea tineretului de creație” (Молодежь Молдавии 1957b). În încheiere era apreciată la superlativ misiunea tinerilor scriitori – „ce fericire mare e să scrii așa încât poeziile, povestirile, cântecele să devină conștiința luptătorilor pentru comunism, ajutor activ în viața noastră și în munca noastră eroică!” În pagina a treia au fost plasate poeziile lui V. Gaja, V. Iasnâi, P. Liutâi, Nina Treigher, M. Filștein, A. Levicev, Vera Iațcovscaia, un articol teoretic de G. Perov, un mic text ironic de E. David și o doleanță de C. Șișcan. Acesta din urmă propunea introducerea unei rubrici cu texte pentru copii în revista „Dnestr” și își exprima speranța că clubul pentru tineret urma să fie deschis în sfârșit (Молодежь Молдавии 1957b).

„Moldova socialistă” a publicat o pagină cu creațiile tinerilor scriitori sub titlul „Drum bun, tineri scriitori!” Urarea de bază din editorial era – „să se dezbaiere cât mai curând de exercițiile lirice ale adolescenței, tinzând să devină scriitori-cetățeni ai marii noastre Patrii, scriitori-luptători pentru interesele poporului. Și o ultimă urare: să rămână veșnic tineri, dar nici de cum începători!” În pagină puteau fi citite versuri de A. Blinovschi, F. Mironov, I. Bolduma, P. Boțu, S. Rusu, Gr. Vieru, M. Garaz, A. Cibotaru și M. Ploșniță. Nu știm dacă versurile din pagina literară au fost selectate de redacție, sau fuseseră propuse de tinerii scriitori cu respectiva ocazie, însă e de remarcat că cele mai lirice și atemporale erau cele semnate de Ploșniță – „Toamna târzie” (șase strofe). Reușite erau și versurile lui P. Boțu – „Pleacă cocorii” (șapte strofe), însă acesta insera în text cinci strofe cu accent social, doar prima și ultima strofă corespunzând pastelului de toamnă.

Organul Uniunii Scriitorilor, revista „Nistrul”, al cărei redactor-șef era Gh. Meniuc, nu a publicat materiale legate special de consfătuirea tinerilor scriitori. Numărul 12, din decembrie 1957, a conținut textele câtorva tineri autori. E de remarcat faptul că în nr. 3 al revistei „Nistrul” din respectivul an, a fost publicat romanul „Frunze de dor” de I. Druță, care s-a dovedit a fi un eveniment în istoria literaturii din Basarabia. Meniuc remarca că acest roman „ne zugrăvește începutul unei vieți noi după eliberare” și că „a trezit multe discuții

în cercul scriitorilor”. Dincolo de laude, Meniuc a ales să aducă și o critică din perspectiva realismului socialist – „trezește unele nedumeriri, care nu se pot elimina așa de ușor, cum pare la prima vedere. Lucrarea parcă nu urmărește dezvoltarea fondului social al evenimentelor. Dar de ce nu-l dezvăluie? – ne întrebăm noi, după ce mântuim de citit romanul. Frunzele de dor aici parcă-s niște frunze de pelin” (Менюк 1957, 117). În același text Meniuc exclama în privința raportării la tinerii scriitori: „Dar oare n-avem și noi ce împărtăși tinerilor literați? Cred că am ajuns la o vârstă când nu mai putem ține cunoștințele și experiența noastră la noi acasă. Tainele artei sunt mari și complicate, și ele se cer împărtășite, analizate, date în vileag” (Менюк 1957, 124). În aceeași revistă din martie 1957 au fost redată și câteva discursuri de la consfătuirea scriitorilor la sfârșitul lunii ianuarie 1957. Ch. Covalgi a trecut atunci în revistă creația tinerilor scriitori G. Perov, C. Semenovschi, Iu. Cernov, S. Burlaca și A. Fridman. Criticul R. Portnoi a menționat o serie de lucrări ce ar fi rămas la o parte de „actualitatea arzătoare”, printre care și „S-a întors tata” de Gh. Malarciuc. Unicul discurs centrat pe problema tinerilor scriitori a aparținut lui Ion Robul. Acesta a notat de mai multe ori atitudinea distantă a Uniunii Scriitorilor: „scriitorii însă nu se interesează de creația tinerilor poeți, prozatori și dramaturgi”; „creației tinerilor nu se dă încă atenția cuvenită”; „nu-i întâmplător că tinerii poeți s-au dedat cu totul liricii intime, de cameră” ș.a. (Консфэтуиря скрииторилор 1957, 148).

Exemplele de mai sus arată că sprijinul cel mai clar și hotărâtor tinerii scriitori l-au avut din partea celor două ziare comsomoliste, „Tinerimea Moldovei” și „Molodioji Moldavii”. Redactorii de la aceste ziare au susținut constant tinerii scriitori și au sesizat apariția unei noi generații în literatură. În ziua deschiderii consfătuirii, în editorialul din „Tinerimea Moldovei” se menționa – „O pleiadă de tinere talente a răsărit pe ogorul literaturii moldovenești. O pleiadă, care a adus în scrieri farmecul zorilor și boarea câmpului, speranță și dragoste, încredere și bucurie, nestrămutare și romantism”.

Participanții la consfătuirea a treia republicană a tinerilor scriitori

La manifestare au participat după diferite date între 130 și 200 de persoane. Din punctul de ve-

dere al limbii vorbite erau prezenți tineri scriitori de limba română (inclusiv de la Cernăuți), rusă și găgăuză. Din reprezentanții altor instituții au fost prezenți – Gh.F. Bogaci, de la Filiala Moldovenească a Academiei de Științe din URSS, Grinco, de la Institutul Pedagogic din Chișinău, și V.P. Coroban, de la Universitatea de Stat din Chișinău.

Raportul a fost ținut de președintele Cărmuirii Uniunii Scriitorilor, poetul Em. Bucov, iar corapoartele au fost pregătite de P. Savca și Chiril Covalgi. Bucov a vorbit despre „Literatură și viață”, Covalgi despre „Noua generație a poezilor ruși”, iar Savca despre „Literatura pentru copii”. Printre cei care au participat la dezbateri au fost – Gh. Malarciuc, A. Fridman, V. Roșca (era consultant al Uniunii Scriitorilor), Ar. Cibotaru (lucra la „Scânteia leninistă”), Barbaroș, Talpă, Untilă, O. Pavlovschi, Petr Parhomovschi, Ana Lupan, Nilova, I. Chirpel-Socolov (activa pe lângă „Dnestrovskaia Pravda” din Tiraspol), A. Busuioc (colaborator la „Moldova socialistă”), Țănea, Iu. Cernov, D. Caracioban, Ceachir, L. Damian, V. Levițchi, Ruxanda Colpacci, Constantin Șișcan, An. Gujel, G. Gheorghiu, V. Teleucă, R. Suveică, V. Cealți (lucra la ziarul „Za urojai” din Aneni, r-nul Bulboaca).

Tinerii și Uniunea Scriitorilor

Chiar primul dintre participanții la discuții, Gh. Malarciuc, a trecut direct la critica Uniunii Scriitorilor, fiind pe alocuri ironic sau chiar sarcastic. „Probabil că trebuie să ne bucurăm cu toții, că în sfârșit am obținut fericirea să ne întrunim într-o adunare de rang înalt. Pun la îndoială acest fapt, deoarece, confrăților noștri, dacă mi-i permis să mă exprim așa, de la Uniunea Scriitorilor, organizarea acestei conferințe a adus mai multe bătăi de cap și necazuri. Prin oraș nici un afiș, nici un program tipărit, gazetele au anunțat care cum au putut. Dar și așa-i bine”. După ce descria o deplasare ce au obținut-o cu greu mai mulți tineri scriitori în raion, vorbitorul continua: „Așa s-a organizat și conferința – cu cârnituri de nas și cu străngeri din umeri nu cumva să ne luăm nasul la purtare! Și tot așa suntem încântați noi – cum n-ar fi, e doar congresul nostru, al tinerilor”!¹ După discursul lui Malarciuc, următoarea critică a venit din partea lui Arhip Cibotaru. Acesta a început cu

¹ Arhiva Organizațiilor Social-Politice din Republica Moldova (în continuare: AOSPRM), Fondul 2955-P, inventarul 1, dosarul 81, f. 5.

menționarea faptului că de la a doua consfătuire republicană a tinerilor scriitori trecuseră șapte ani. În textul discursului era tăiată critica adusă Uniunii Scriitorilor, care „n-a făcut tot ceea ce ar fi putut să facă pentru organizarea conferinței. Deplasări prin raioane ale unor grupuri de tineri scriitori au fost prea puține. Nici scriitorii noștri profesionali și criticii literari nu și-au prea bătut capul, scriind recenzii în presă privitoare la creația celor tineri”².

Barbaroș a vorbit despre așteptările ce le-a avut de la conferință. „Tare mult am așteptat noi această zi să ne întâlnim aici. Astfel noi ne îndreptăm greșalele, pe care le scăpăm noi. Tare multă lume am așteptat această întâlnire. Tare puțin vorbim despre aceea [neclar; cum sunt?] relațiile între tinerii din raioane și scriitori. În raioane sunt mulți, care încearcă să scrie versuri, pe care le trimit la redacție de unde primesc răspunsul șablon”³.

Untilă a vorbit despre cercul literar de la Institutul Agricol, care avea și o foaie literară cu numele „Mugurii”. „Știe oare despre asta Uniunea Scriitorilor? Nu există nici o legătură între Uniunea Scriitorilor și tinerii agronomi literați. Numai o singură dată în patru ani la cercul nostru literar a fost de față t. Condrea, dar noi de multe ori am cerut, am rugat să vie cineva din scriitorii consacrați”⁴.

Parhomovschi a vorbit, după cum a apreciat el însuși, despre ceva „banal, despre ajutorul acordat autorilor tineri”. Remarca faptul că se vorbea mult, dar se făcea puțin. „Practic, principalul e să te raportezi cu bunăvoință față de tânărul autor”⁵. Chirpel-Socolov a rugat ca întâlnirile cu tinerii scriitori din republică să fie organizate mai des. De asemenea a rugat să fie deschisă o revistă pentru tineri, menționând totodată că: „avem nevoie de literați arzători și nu de lăudăroși”⁶.

Poetul Andrei Lupan a asistat la conferință și a ținut și el un discurs pe marginea referatelor (notițele din arhivă sunt în rusă). După luările de cuvânt incisive ale lui Malarciuc și Cibotaru, Lupan și-a construit discursul într-un mod diplomat. Astfel, și-a exprimat „îngrijorarea” pentru faptul că tinerii „bat pasul pe loc, într-o atmosferă intelectual-livrescă”. A criticat ușor ruperea de la

viață (a dat exemplul lui Tulnic), influențele lui Bacovia, Esenin și Blok în scrierile tinerilor scriitori⁷. În privința relației cu Uniunea Scriitorilor a declarat că trebuia ca aceasta să ajute tinerii scriitori, dar în același timp cei din urmă să fie egali – tinerii nu doar să ceară, scriitorii în vârstă să nu fie doar birocrați, ca cei tineri să fie în aceeași măsură lucrători ai frontului cultural. „Trebuie de deschis ușile uniunilor literare, de organizat discuții largi”⁸.

Iu. Cernov s-a referit la activitatea literară din afara Chișinăului – la asociațiile de creație de la Bălți, Bender, Tiraspol. „Trebuie de le ajutat, de făcut analize, de mers la fața locului... Trebuie de manifestat grijă pentru platforma de tipar a tinerilor. Volumele „Molodioji” – primul a fost primit bine, al doilea e frânat de editură. Noi am putea face volume separate din deșeurile de hârtie de ziare, ieftine. E necesar ajutorul CC al PCM. Acest supliment la ziar ar fi de ajutor”⁹.

Tânărul scriitor găgăuz Ceachir s-a plâns că Uniunea Scriitorilor i-a pierdut manuscrisul¹⁰.

Colpacci a evocat perspectiva celor din mediul rural, abordarea fiind una idealistă. „Noi cei din sate, care avem munca noastră dragă n-am vrea nici în literatură să fim diletanți. Trebuie mai mari relații între cei din Chișinău și cei de la periferie. Nu pot să nu aduc gazetei „Tinerimea Moldovei” un omagiu, care crește talente. O gazetă ce știe să se poarte frumos cu tinerele talente”¹¹.

V. Teleucă a atras atenția „asupra unor fapte, despre relațiile între scriitorii consacrați și tineri”. Teleucă era nemulțumit de atitudinea pe care o aveau cei de la Uniunea Scriitorilor față de generația sa. „Dacă noi trebuie să fim în relații cu scriitorii nu trebuie să așteptăm luni de zile până ni se dă un răspuns. În „Glasuri tineri” au intrat un mănunchi de tineri numai din Chișinău. Colegiul de redacție a socotit că unele poezii care trebuiau să intre aici, n-au intrat. Critica numai amintește tinerii și nu le face o analiză largă, concretă. Noi suntem la început și nu totdeauna putem să dăm lucrări mai bune, ca ale lui Bucov, Istru”¹².

Cealâi a spus că dincolo de faptul că unii delegați aveau părerea că conferința nu a fost pregătită,

² AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 14-15.

³ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 24.

⁴ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 27.

⁵ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 29.

⁶ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 44.

⁷ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 32.

⁸ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 33.

⁹ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 47.

¹⁰ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 52.

¹¹ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 58.

¹² AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 61.

însuși faptul desfășurării acesteia era îmbucurător. Considera că „e foarte important contactul dintre scriitorii tineri și scriitorii mai în vârstă”¹³.

Noua generație în literatură

Discursurile ținute de tinerii scriitori la consfătuire, au accentuat și ele faptul că în literatură se manifesta plener o altă generație, mai sinceră, mai directă, și cel puțin la acel moment, datorită liberalizării relative din URSS și lecturării clasice, mai independentă, mai puțin conformistă decât generațiile precedente.

A. Fridman a semnalat lipsa criticii literare față de tinerii scriitori. Apoi s-a referit la satiră: „În rapoarte această problemă a fost ocolită. De ce? Poate de aceea că sunt foarte puțini satirici tineri? Sau nu e nevoie de satiră? Această întrebare mă neliniștește mult. Au apărut cărțile lui Perov, Kopâlov, Busuioc, a mea, a lui Ceășcin, Panicevnâi. Deși au apărut cărțile, recenzii nu-s. Panicevnâi e un scriitor tânăr, și dacă s-ar fi avut mai multă grijă de critică, cartea lui ar fi fost mai bună”. La aceasta a mai adăugat faptul că recenzase o carte de poezii semnată de Meniuc¹⁴ și ca urmare a fost învinuit de Mezențev că „îl duce pe Meniuc într-o parte”. Prea puține recenzii erau scrise despre cărțile lui Cernov, Burlac și Crapean¹⁵.

Roșca și-a susținut mai tinerii colegi spunând că „referentul a scăpat din vedere pe mulți din tovarășii talentați. La noi sunt mulți scriitori care trebuie pomeniți. M-am simțit neplăcut de felul cum s-a vorbit despre proză”¹⁶. În același timp a criticat revista „Nistrul” al cărei redactor-șef era Gh. Meniuc. „Nistrul” caută să respingă aproape toate lucrările celor tineri. Poate că de vină [e] însuși tov. Deleanu, care e prea sever cu tinerii” [?]”¹⁷.

Ar. Cibotaru a menționat pe mai mulți din exponenții generației sale care s-au afirmat în paginile „Scânteii leniniste”. Printre aceștia erau – Ion Bejenaru, Anatol Ciocanu, Gheorghe Belic, Vladimir Lebedinschi, Gheorghe Bârcă, „tânărul poet găgăuz” Caracioban și alții. „Acești tineri din zi în zi își perfecționează stilul și-i bucură pe cititori cu frumoase poezii”¹⁸.

Un alt vorbitor, Barbaroș, s-a plâns de atitudinea față de tinerii scriitori, în cazul dat accentul a căzut nu pe atitudinea Uniunii Scriitorilor, ci pe „severitatea” redactorilor de la ziare. „Lucrezi câte trei săptămâni la o lucrare și primești un răspuns de două rânduri. La „Colhoznicul Moldovei” ți se spune că poeziile sunt lirice și nu se pot publica. Te duci la „Tinerimea”, le ia Gujeli, acesta le „peredă” [transmite] lui Mironov. Și nu se primește [nu izbutești] nimic.

Redactorii sunt prea severi și primesc poeziile care [nu] sunt trebuincioase. Eu aș dori ca de la această conferință să ne întoarcem cu noi puteri de muncă”¹⁹.

În ziua de 23 noiembrie, Chipel-Socolov a vorbit despre cercul literar de la Tiraspol. A notat că la acest cerc veneau în vizită scriitorii Barschi, Pasco și Cocetcov. Cu toate acestea formula către Uniunea Scriitorilor rugăminte – „să vină la noi mai des”²⁰. Un alt discurs plin de naivitate și speranță a fost cel al lui Țănea, care era din afara Chișinăului. „Mai întâi vreau să spun cu câtă emoție am venit aici. Am vrut foarte mult să văd scriitorii. Citești literatura [-] scriitorii tineri și vârstnici și te minunezi.

Scriitorul trebuie să fie cel mai desăvârșit om. La dispoziția lui îs florile, soarele, fetele...

Fiecare participant trebuie să spună ceva nou. Să fii scriitor de reclamă (sic!) îi o cinste. Scriitorul (chiar și eu) trebuie să aibă toate șurubașele”. În încheierea notițelor era o frază tăiată: „Nu știu de ce criticii sunt foarte pretențioși...”²¹.

Mai frontal sau mai moderat, din discursurile celor menționați mai sus rezultă senzația pe care o aveau tinerii, că nu erau susținuți, iar în unele cazuri chiar erau descurajați.

Colpacci s-a referit la „îndrăzneala tinerilor”. „Scriitorii tineri scriu câteodată teme foarte îndrăznețe. Tinerii, care iau cuvântul trebuie să vorbească concret. Mulți din tineri sunt serioși. Cei de la sate nu avem parte de o consultație în scris”. În final Colpacci își exprima speranța că „poate fiecare sat va avea poetul său”²².

C. Șișcan, care scia în limba rusă, a insistat că „scriitorii tineri ruși au glasul propriu, grupul

¹³ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 66.

¹⁴ Din text nu este clar dacă vorbitorul se referea la poetul Gh. Meniuc sau la tânărul poet și prozator P. Meniuc.

¹⁵ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 9.

¹⁶ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 10.

¹⁷ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 13.

¹⁸ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 14.

¹⁹ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 24-25.

²⁰ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 44.

²¹ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 46.

²² AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 59-59a.

poetilor ruși e puternic prin individualitatea fiecăruia”²³.

Anatol Gujel a remarcat dintre cei tineri pe E. Loteanu, V. Tulnic, P. Boțu, Ar. Cibotaru și V. Te-leucă, dând aprecierea că în versurile acestora „a fost înscăunată măriia-sa poezia”. Pe de altă parte a criticat faptul că în creațiile tinerilor „multe poezii se repetă una pe alta. Câte poezii despre cerbi, bunăoară, au fost scrise în ultimele luni”!²⁴

Gheorghiu a atras atenția asupra „aparitiei poeziei găgăuze”, ceea ce era „un eveniment destul de însemnat”. În același timp a informat despre faptul că la „Scânteia leninistă” veneau mai multe versuri decât poezii. Aprecia faptul că din cei tineri doar pe degete puteau fi numărați cei care scriau poezii pentru copii. Iar despre R. Lungu, M. Gherman, A. Sajin, I. Ciocanu, V. Ciobanu nota – „cam aceștia-s tinerii, care scriu proză pentru copii”. Și dădea o notă critică prozei: „se simte o unilateralitate în toate povestirile acestea. Toată acțiunea se petrece în vis”²⁵.

Un discurs critic a fost cel al tânărului critic Raisa Suveică. Aceasta a criticat raportul lui Em. Bucov și pe E. Loteanu, a luat apărarea Elenei Damian. „Emilian Bucov n-a evidențiat în referatul său pe tinerii, care dau o nădejde vădită. Repetarea lui Loteanu e prea deasă. Loteanu se afișează singur. Nu s-a făcut o analiză amănunțită a lucrărilor scriitorilor tineri... Cred că trebuia mai mult de vorbit despre toți începătorii, atât despre cei care scriu bine, cât și pentru cei care scriu prost.

Nu-s de acord cu afirmația lui Andrei Lupan despre peisajul E. Damian, pe care l-a criticat”²⁶.

Levițchi s-a referit la „răceala unor redactori” față de tinerii scriitori. „Dacă n-a fost publicată o poezie, nu e mare nevoie. Un poet de autentică valoare nu se teme de piedici. Este o ediție veche a operelor lui Eminescu unde la urmă se dau note și variante. Sunt strofe și versuri la care Eminescu a renunțat. Încă un lucru. Socot de cuviință că tinerii scriitori nu trebuie să fie în dauna lucrului de bază. Lucrez învățător și n-o să renunț nicicând la lucrul meu. De-o fi, că n-o să ies la drumul mare. Nu-i îndoială că unii din copilașii pe care-i educ va deveni învățător fără îndoială”²⁷.

Un vorbitor al cărui nume nu apare, a ținut un excurs mai larg despre avatarurile din procesul editării unei cărți la Chișinău. „Până acum ca să-ți editezi o carte trebuia să urmezi următoarele etape: să predai manuscrisul la Uniune, să aștepti o lună-două până îl citește cvorumul respectiv, să asști la discuție apoi o lună-două să corectezi manuscrisul în lumina celor semnalate la discuție. După asta îl predai la editură. Aștepti și aici o lună-două până îl citesc membrii consiliului redacțional, o lună-două pentru corectarea greșelilor și în sfârșit jumătate de an sau mai mult până îți vezi cartea. Ori după o asemenea carte, când pe deasupra mai conține bucăți editate câțiva ani în urmă, nu poți judeca despre posibilitățile actuale ale tânărului autor. Socot că toată procedura poate fi redusă la o singură discuție la editură cu participarea scriitorilor cum și se face de obicei. În felul acesta am câștiga jumătate din timpul pierdut în van”²⁸.

Problema unei reviste a tinerilor

Ideea editării unei reviste a apărut înainte de desfășurarea conferinței tinerilor scriitori în paginile revistei „Tinerimea Moldovei”, în opinia expusă de P. Cărare. Una din primele argumentații expuse în acest sens la consfătuire a aparținut lui Iu. Fridman. Acesta a accentuat necesitatea unei reviste pentru tineri și raționalitatea organizării unui seminar al satiricilor la care să fie invitați satiricii moscoviți²⁹.

Talpă a argumentat că era nevoie de o revistă deoarece „Dnestri” reflecta puțin creația tinerilor. La aceasta a adăugat că era nevoie de a se deschide un club în care să se vorbească despre artă, despre literatură³⁰.

Parhomovschi a remarcat că „Dnestri” nu poate publica toate creațiile tinerilor. E nevoie de o revistă pentru tineri, și nu peste doi ani, ci acum”³¹.

A. Busuioc, a opinat că pentru editarea unei reviste a tinerilor „motive sunt o sută”. „Citind poezii ale tinerilor, găsești poezii serioase și publicațiile noastre periodice nu pot promova talente incontestabile. Ciocanu, A. Cibotaru, M. Cibotaru, E. Cracan, P. Cărare, I. Gherman – toți pot să apară în aceste reviste”. Ziarele nu puteau răspunde pertinent la scrisorile primite de la tineri, de ace-

²³ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 60.

²⁴ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 61.

²⁵ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 62.

²⁶ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 65.

²⁷ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 55-56.

²⁸ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 75.

²⁹ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 9.

³⁰ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 26.

³¹ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 29.

ea era nevoie „de un câmp pe care trebuie să fie cultivate talentele”³².

Caracioban a propus editarea unei reviste ilustrate lunare în limba găgăuză, sublinia că „inițiator al acestuia poate fi doar Uniunea Scriitorilor”³³. Această propunere idealistă, era în același timp și ireală deoarece Uniunea Scriitorilor nu edita la acel moment, lunar, ceva similar în română sau rusă. Pe lângă aceasta Caracioban a propus ca viitoarele culegeri de poezii, precum „Deni poezii”, să cuprindă pe lângă traduceri moldovenești și cele „găgăuze și bulgare”.

P. Boțu care era membru al cenaclului literar de la „Tinerimea Moldovei”, a susținut și el ideea de a fi editată o revistă a tinerimii³⁴. Gujel de asemenea a recunoscut că venise „într-adevăr vremea să avem în republică o revistă pentru tineret ...”³⁵.

Gheorghiu și-a exprimat părerea că „ar trebui să se editeze o revistă pentru tineret și critica noastră literară să se ocupe mai deaproape de lucrările tinerilor”³⁶.

În rezoluția finală a consfățuirii în privința revistei era spus – „Participanții la conferință au indicat că s-a copt necesitatea creării unui almanah literar-artistic periodic tineresc, să se confirme colegiul său redacțional permanent cu aceea ca mai târziu să poată să se transforme în revistă lunară pentru tineret”³⁷.

Problema limbii și esteticii

Pe lângă subiectele abordate mai sus, mai la margine au existat și câteva aspecte ce erau importante, însă prea puțin reflectate în notițele celor care au luat cuvântul. Abordarea realismului socialist, dar într-o modalitate atentă, de asemenea a fost prezentă în discursurile participanților. Pavlovski a vorbit despre critică și metoda realismului socialist. „La critică se uită ca la o neînțelegere. Dar și criticii înșiși cunosc puțin viața. Când oare criticii vor înceta să vorbească despre linia de creație și vor începe să vorbească despre destinele omenești... Sunt rare articolele în care e analizat chipul eroului. Metoda realismului socialist

ne deschide drumuri largi. Trebuie să ne folosim de avantajele acestea”³⁸.

Parhomovschi a invocat faptul că a fost criticat pentru „manierism” (rus. manernosti) în revista „Dnestr”, nr. 4 (probabil din 1957). El zicea că Renin scria despre creațiile nepublicate ale lui Parhomovschi în care era prezent acest „manierism”. „Aceasta e critică pentru critică. Oamenii vin în literatură astfel – simplu, alții pe căi șerpuitoare. Nu se poate de-i abordat pe toți cu aceeași măsură a simplității și complexității. O sarcină importantă e de a întinde mâna noilor puteri care vin în literatură”³⁹.

A. Busuioc a semnalat problema limbii. „Din toate materialele aduse la ziar [„Moldova socialistă”] am întâlnit un lucru neplăcut. E vorba de limba tinerilor autori, ba chiar la [de?] ortografia lor”⁴⁰.

În opinia lui Levițchi, una din „problemele acute” ce exista la acel moment era cea a limbii. „Noi nu reprezentăm încă bine. Ne permitem să vorbim uneori cum n-ar fi. E foarte dureros când întâlnești prin gazete perle felurite. Am întâlnit nu demult „fecior rusesc” care nu merge în moldovenește (în rusește „ruskii pareni”). Nu era rău dacă cei care au luat cuvântul să vorbească concret despre tinerii autori”⁴¹.

Polemica privind poeziile lui Liviu Damian

Discuțiile privind câteva poezii nepublicate ale lui L. Damian, au apărut ca urmare a articolului lui Gheorghe Malarciuc, publicat în „Tinerimea Moldovei” la 3 noiembrie 1957. Acesta se referea la niște poezii cu influențe simboliste, pe care L. Damian le-a scris, dar nu le-a publicat. În 20 noiembrie 1957, Vitalie Tulnic și Ion Gherman au publicat în același ziar textul „În ajun de conferință”, în care se refereau la noua generație de scriitori, după care treceau la scrisoarea lui Malarciuc. Ei i-au imputat colegului lor „lipsa de tact”, considerând „argumentele și exemplificările” acestuia „fără temei și semnificație”. Tulnic și Gherman susțineau că făceau parte dintr-o „generație de entuziaști” cărora le erau „străine pesimismul și stările de deprimare, ceea ce nu înseamnă” că nu aveau „momente de tristețe, de regret”.

³² AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 45.

³³ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 50.

³⁴ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 57.

³⁵ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 61.

³⁶ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 63.

³⁷ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 68.

³⁸ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 28.

³⁹ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 29.

⁴⁰ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 45.

⁴¹ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 55.

Malarciuc le-a răspuns dur colegilor săi în timpul conferinței tinerilor scriitori, fiind primul care a luat cuvântul după citirea rapoartelor. V. Roșca s-a referit laconic la acest caz – „scrisoarea deschisă din „Tinerimea Moldovei” s-a publicat mai mult spre a face vâlvă între tinerii scriitori”⁴². Ar. Cibotaru a criticat poeziile „Sunt pustiu” și „Tristețea...”. Talpă, care a vorbit în rusă, a catalogat gestul lui Malarciuc ca nefiind frumos și a adăugat că faptul de a urma în creație „pe poetul orașelor Bacovia” e bine. „E un poet profund. Trebuie să învățăm chiar și de la poeții decadenți ca Balmont și A. Belâi”⁴³.

Discuția în privința sa într-un fel a încheiat-o chiar L. Damian, care, cel puțin așa rezultă din text, nu i-a dat importanța ce i-au acordat-o antevorbitorii. „Lucrurile pe care tov. Malarciuc le-a ridicat în prăjină, s-au întâmplat cu multă vreme în urmă. Tov. Malarciuc a știut despre aceasta și n-au vorbit despre aceasta atunci.

Andrei Lupan foarte bine a amintit despre aceea că poezia de astăzi „e cărturară. Noi mai dăunăzi am venit profani din școli. Am fost flămânzi și am înghițit totul. Maeștrii pe care-i citesc o să-i ador totdeauna. Am scris pentru mine. Acest colecționar de hârtii l-am dat uitării”⁴⁴.

Accentele rezoluției finale a consfătuirii

Rezoluția finală a consfătuirii a notat printre altele, sub influența ideologicului, „îndepărtarea de la viață, fuga de realitate” a tinerilor autori, neajunsuri ce trebuiau depășite prin mobilizarea Uniunii Scriitorilor și a tinerilor. Din șirul tinerilor scriitori menționați despre care se nota că erau „capabili” făceau parte – Gh. Malarciuc, Gh. Gheorghiu, R. Lungu, Arhip Cibotaru, A. Blanovschi, Anatol Ciocanu, R. Colpacci, V. Levițchi, P. Boțu, V. Gaja, P. Parhomovschi, B. Crapcean, Popaz, D. Caracioban și Ceachir. În această listă nu mai apare E. Loteanu, care era prezentat printre cei mai importanți scriitori tineri în analiza lui E. Bucov în „Moldova socialistă”, publicată înaintea consfătuirii.

Cele menționate mai sus nu au fost reflectate în cronică apărută în „Tinerimea Moldovei”. Fie cele concluzionate nu au fost considerate ca necesare spre a fi prezentate publicului larg, fie cronicarul

nu a vrut să evidențieze pe unii dintre tinerii scriitori în detrimentul altora. Era menționat faptul că la ședința de încheiere secretarul CC al ULCT din Moldova, V. Buga, a vorbit despre sarcinile tinerilor scriitori. „După cuvântare el a salutat pe tinerii literați din partea CC al comsomolului, iar la 19 tineri le-a înmânat Diplome de onoare”. În finalul cronicii, contrar liniei discursive susținute de mai mulți vorbitori, era scris că respectiva conferință „va uni și mai strâns pe tinerii literați în jurul Uniunii Scriitorilor și va fi totodată un îndemn la munca de creație” (Тинеримья Молдовеи 1957).

Atitudinea față de tinerii scriitori după consfătuire

În numărul 12 din 1957 al revistei „Nistrul”, au fost publicate texte ale următorilor tineri scriitori la rubrica intitulată „Condeie tinere”: G. Gheorghiu, M. Garaz, R. Lungu, V. Teleucă, A. Vasiliuc, F. Mironov, N. Stegaru, V. Levițchi, T. Vasiliță (în total 21 de pagini). În afara paginilor revistei, din lipsă de spațiu sau cu bună-știință, rămânând, din cei menționați în rezoluția consfătuirii – Gh. Malarciuc, Arhip Cibotaru, A. Blanovschi, A. Ciocanu, R. Colpacci, P. Boțu, V. Gaja, P. Parhomovschi, B. Crapcean, Popaz, D. Caracioban și Ceachir. Primele 50 de pagini ale numărului erau acoperite de poeziile și proza lui A. Gujel, A. Lipcan și C. Condrea, care au fost promovați de Uniunea Scriitorilor din anii 1946-1947, și publicați periodic în paginile revistei „Octombrie”. E un fapt evident că revista „Nistrul”, care apărea de 12 ori pe an, ar fi putut „ceda”, după cum propunea P. Cărare în paginile „Tinerimii Moldovei”, spațiu tinerilor scriitori. Fără a intra într-o arie a speculațiilor, am putea găsi trei explicații posibile ale acestei atitudini reci:

- 1) scriitorii consacrați considerau că tinerii trebuiau să învețe de la ei. Într-un articol menționat mai sus, Meniuc propunea scriitorilor consacrați să împărtășească experiența ce o aveau tinerilor scriitori. Retrospectiv, ne întrebăm, ce experiență aveau scriitorii afirmați în anii 1940 – cea a elogiilor aduse lui Stalin, PC(b) și colectivizării?
- 2) redacția „Nistrului” și Uniunea Scriitorilor considerau versurile tinerilor ca slabe și naive, fapt care se datora și unei anumite burocratizări, dar și reticenței față de o generație mai tânără.
- 3) exista o frică reală față de talentul tinerilor scriitori (care erau și foarte mulți, după cum am

⁴² AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 12.

⁴³ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 26.

⁴⁴ AOSPRM, F. 2955-P, inv. 1, d. 81, f. 53.

văzut mai sus), care beneficiaseră și de lecturi din clasicii literaturii, și dincolo de influențe simboliste sau expresioniste, aveau potențialul de a lua locul scriitorilor consacrați. Cel puțin unul din tinerii scriitori, Ion Druță, prin „Frunze de dor”, deja ocupase un loc de necontestat în rândul prozatorilor mai „vechi” ca Barschi, Lipcan, Cosmescu, Șleahu, cu excepția lui Cana care a fost omis în spațiul cultural-literar după 1954 și Cutcovețchi care după „Foc!” și „Zorile”, a avut o perioadă de creație mai pasivă (specifică de altfel și poetului Lupan).

Înainte de desfășurarea Congresului al II-lea al scriitorilor din RSS Moldovenească (1-5 noiembrie 1958), Meniuc a publicat o analiză mai largă a stării literaturii sovietice moldovenești. Un anume spațiu era dedicat tinerilor scriitori. Despre confătuirea din 22-24 noiembrie 1957 se spunea doar că a avut loc, după care – „Consultanții Uniunii se ocupă de tinerii autori. Secțiunile recomandă editurilor culegeri de povestiri și versuri ale tinerilor”. După constatarea faptului că în ultimii patru ani organizația scriitorilor și-a mărit rândurile cu 28 membri noi, Meniuc trecea la critica tinerilor. „Nu e un secret că lucrările unui șir de autori tineri au un conținut mărunț, nu tratează teme interesante... În loc să trăiască printre muncitori și țărani, să se pătrundă de cunoașterea vieții lor, tânărul literat, proaspăt absolvent de școală, se transformă peste noapte în „profesionist”. De aceea mulți autori de acest fel scriu amintiri despre frumoasele zile ale copilăriei și tinereții, când porneau acasă în vacanță, și cum îi întâmpinau cu drag părinții... Dincolo de o astfel de reprezentare a vieții nici n-au cum să străbată asemenea tineri. Ori, având la bază numai atât de sumare „amintiri”, cum poți redacta lucrările altora, printre care sunt, firește, și scriitori maturi?! Nu e de mirare și nici întâmplător faptul că, în consecință, unul din tineri a scris o povestire despre viața emigranților albi din Paris, altul – despre peripecțiile unei cuconițe romantice, care și-a părăsit bărbatul, găsindu-și refugiul pe culmile munților Caucaz, iar al treilea, care în viața lui n-a trecut hotarul republicii, s-a apucat să descrie... taigaua”! (Менюк 1958, 104)

În deschiderea Congresului al II-lea Bucov a ținut un discurs larg în care a analizat în detaliu evoluțiile ce au avut loc în literatură în anii 1954-1958. În ce-i privește pe tinerii scriitori remarcă creația lui Gheorghiu, Malarciuc, Lungu, Mari-

nat, E. Damian, Loteanu, Tulnic, Levițchi, Vieru, Blanovschi, Crapean, Filip, Șișcan și Gaja. L-a criticat dur pe N. Costenco pentru faptul că acesta considera că tinerii literați erau ignorați și nu aveau unde să publice. Și mai dur a fost apreciat Cărare. „Când tineretul sovietic lucrează și trăiește cu voioșie, construind noi orașe, înălțând noi furnale, trage noi brazde în țelină, când tinerimea – această bucurie și mândrie, nădejde și viitorul poporului – înscrie pagini de eroism și de noblețată în cartea vieții, entuziasmându-i prin aceasta pe tinerii cinstiți din lumea întreagă, când un cor de glasuri și slove răsună armonios pe meleagurile țării – apare câte un țuit disonant întregului colectiv. Astfel de țuit l-a scos P. Cărare, care încearcă să arunce o umbră glodoasă de odată și asupra temelor contemporane, și asupra învățătorimii, și asupra întregului colectiv scriitoricesc. Când ușile tuturor redacțiilor și ale editurilor le sunt deschise tinerilor talente, Cărare se plânge că tinerii nu au unde să-și publice lucrările.

Mai sunt și alți tineri literați ai Moldovei, care, fiind ruși de la realitatea curentă, bătăie în pâcla unor rătăcirii individualiste. Capătul acestor rătăcirii nu poate fi decât o ratare rușinoasă” (Буков 1958, 116). Gh. Cojocaru consideră că acest discurs al lui Bucov constituie „primele semnale ale unui „îngheț” inopinat în sfera culturii” (Cojocaru 2014, 91).

Nu trecuse nici un an de la a treia consfătuire a tinerilor scriitori la care Bucov a vorbit pozitiv despre aceștia, și atitudinea lui a devenit defensivă. Putem considera că presiunea acestei noi generații era atât de mare, încât glasurile ei ajunseseră deranjante pentru conducerea Uniunii Scriitorilor. Faptul că poeziile erau publicate în ziare, nu era meritul Uniunii Scriitorilor, ci al redacțiilor ziarelor respective, care aveau fiecare de la caz la caz, politică proprie în acest domeniu. Cu un an mai devreme mai mulți tineri scriitori au exprimat dezideratul fondării unei reviste a tinerilor, însă acesta nu a fost auzit. Interesant e faptul că prozatorul N. Costenco, care se întorsese de puțin timp din Siberia, și-a exprimat sprijinul pentru acești tineri.

Retrospectiv, pentru contrapunere, poate fi evocată imaginea istoriei „oficiale”, într-un cadru mai larg, la două decenii după evenimentele expuse mai sus. În anul 1979, V. Stati reținea pentru anii cinzeci și șaiszeci, ca „lucrări de un înalt conținut artistic și ideologic”, proza scrisă de I. Druță

și Ana Lupan; poeziile lui Vieru, Șișcan, Loteanu, Boțu, Teleucă și A. Cibotaru (B. Стати 1979, 167). Mulți alți scriitori, tineri cu două decenii mai devreme, și apreciați atunci, nu făceau parte din lista numelor alese. Și chiar și din cei puțini enumerați de Stati în 1979, nu toți mai sunt cunoscuți publicului larg de astăzi.

În opinia noastră, generația afirmată în 1956-1957, constituie un fenomen complex, care trebuie reflectat ca atare, fără a pune accentul doar pe unii dintre literați, care s-au desprins din această generație mai târziu, rămânând mai cunoscuți.

Concluzii

Materialele de arhivă privind cea de-a treia conferință a tinerilor scriitori din RSS Moldovenească, desfășurată la Chișinău în 22-24 noiembrie 1957, completate de articolele apărute în presa vremii, ne arată apariția unei generații noi, calitativ diferite, de scriitori. Printre trăsăturile acestei generații erau următoarele:

1) stilul de scriere, dincolo de stângăciile inerente, era unul sincer și entuziast, romantic, în cazul unora cu influențe simboliste (L. Damian), temele fiind inspirate din copilărie, adolescență, anii de facultate sau natură, ceea ce a condus la „ruperea de la realitatea de azi” și la o anumită distanță dintre scriitorii tineri și cei consacrați.

2) sprijinul principal al tinerilor s-au dovedit a fi cenaclurile literare formate pe lângă ziarele republicane „Tinerimea Moldovei” și „Molodioji Moldavii”, dar și pe lângă ziare locale precum „Dnestrovskaia Pravda” sau raionale. În cele mai multe cazuri redacțiile acestor ziare au favorizat publicarea poeziilor și textelor scurte ale tinerilor prozatori.

3) Uniunea Scriitorilor avea o atitudine reticentă față de tinerii scriitori. Aceasta s-a manifestat atât în organizarea consfătuirii, cât mai ales în consultarea textelor acestora, fapt semnalat de Malarciuc, Cibotaru, Untilă, Parhomovschi, Teleucă (a fost exclus din volumul „Glasuri tinere”) și Ceachir (i s-a pierdut manuscrisul).

4) una din ideile dominante în mediul tinerilor era editarea unei reviste a acestora, fapt prefigurată în presă de P. Cărare și susținut la conferință de Fridman, Talpă, Busuioc, Boțu și Gheorghiu. Acest fapt a fost precizat și în rezoluția finală a conferinței. Însă Uniunea Scriitorilor nu a susținut în anii ce au urmat acest deciziat și necesitate a unei generații.

5) a permis manifestarea scriitorilor moldoveni, ruși și găgăuzi, fiind auzit și glasul scriitorului din regiunea Cernăuți V. Levițchi. Însă un neajuns al tinerilor a fost limba (inclusiv ortografia), la care s-au referit în principal doar doi vorbitori, Levițchi și Busuioc.

Bibliografie

Ciorănescu 1993: G. Ciorănescu, Bessarabia. Disputed land between East and West (București 1993).

Cojocaru 2014: Gh.E. Cojocaru, „Dezghetul” lui N. Hrușciiov și problema Basarabiei (Târgoviște 2014).

Буков 1958: Е. Буков, Вяца популяруй е изворул несекат ал инспирацией артистиче. Ниструл 12, 1958, 101-121.

Консфэтурия скрииторилор 1957: Консфэтурия скрииторилор дин Молдова. Ниструл 3, 1957, 139-154.

Менюк 1957: Г. Менюк, Унеле проблеме литераре. Ниструл 3, 1957, 108-126.

Менюк 1958: Г. Менюк, Кувынт ынаинте де конгрес. Ниструл 8, 1958, 97-106.

Стати 1979: В.Н. Стати, Дезволтаря традициилор интернационалисте але културий советиче молдовенешть (Кишинэу 1979).

Тинеримя Молдовой 1957a: Тинеримя Молдовой, нр. 135, 1957.

Тинеримя Молдовой 1957b: Тинеримя Молдовой, нр. 136, 1957.

Тинеримя Молдовой 1957c: Тинеримя Молдовой, нр. 137, 1957.

Тинеримя Молдовой 1957d: Тинеримя Молдовой, нр. 139, 1957.

Молодежь Молдавии 1957a: Молодежь Молдавии, нр. 137, 1957.

Молодежь Молдавии 1957b: Молодежь Молдавии, нр. 138, 1957.

The Khrushchev Thaw in the literature: the Republican Conference of Young Writers (Chisinau, November 22-24, 1957)

Abstract

Archival documents concerning the 3rd Republican Conference of Young Writers of the Moldavian SSR show that in 1957 it was possible to speak of a new generation in the Moldavian literature. This generation of writers was characterized by sincerity, enthusiasm, romanticism, and even elements of symbolism. Childhood, youth, studentship, and nature were among the preferred subjects of their literary works. For this reason, the “old” writers criticized them for their “isolation from today”. Young writers found major support in the newspapers, especially “Tinerimea Moldovei” and “Molodezh Moldavii”. Cărare, Fridman, Talpă, Busuioc, Boțu and Gheorghiu argued the need for publication of a special journal of young writers. It was reflected in the resolution of the conference, but the Writers’ Union did not put into practice the idea.

«Хрущевская оттепель» в литературе: Республиканская конференция молодых писателей (Кишинев, 22-24 ноября 1957 г.)

Резюме

Архивные документы 3-й Республиканской конференции молодых писателей Молдавской ССР показывают, что в 1957 г. уже можно говорить о новом поколении в молдавской литературе. Этому поколению были присущи искренность, энтузиазм, романтизм и даже элементы символизма. Среди предпочитаемых сюжетов были детство, юность, студенческие годы и природа. По этой причине «старые» писатели критиковали молодых за «оторванность от сегодняшнего дня». Главную поддержку молодые нашли в редакциях газет, особенно «Тинеримя Молдовей» и «Молодежь Молдавии». Кэраре, Фридман, Талпэ, Бусуек, Боцу и Георгиу выступили за издание журнала молодых литераторов. Это было отражено и в резолюции конференции, но Союз Писателей не претворил в жизнь эту идею.

06.02.2015

Dr. Marius Tăriță, Institutul de Istorie al AȘM, str. 31 August 1989, nr. 82, MD-2012 Chișinău, Republica Moldova, e-mail: marius@nichita.org

tyragnetia.nationalmuseum.md

tyragnetia.nationalmuseum.md